

Metatiedot organisaatioiden sisällönhallinnassa

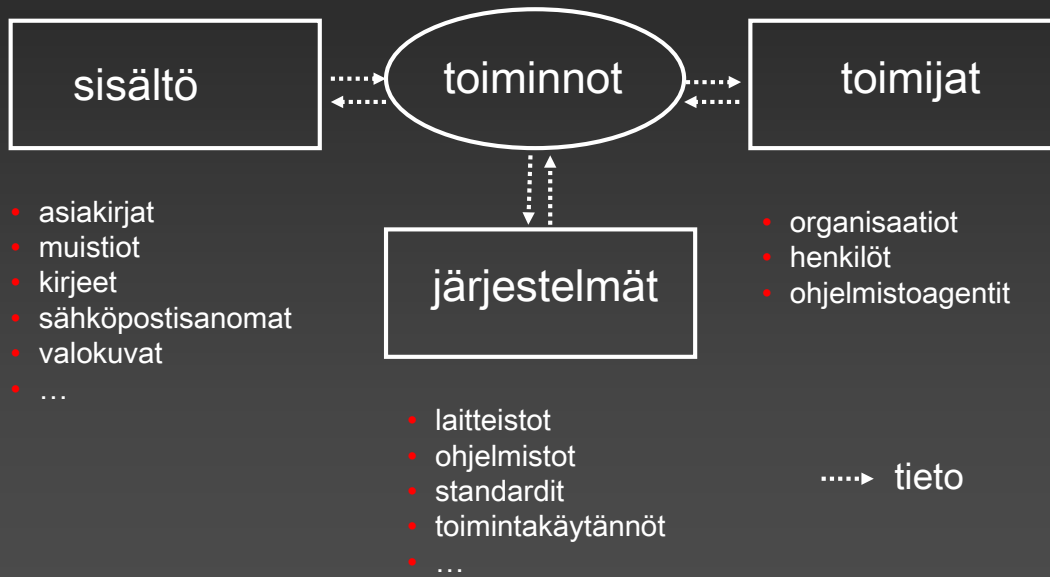
Airi Salminen
Jyväskylän yliopisto
<http://www.cs.jyu.fi/~airi/>

Lainsäädäntöprosessin tiedonhallinnan kehittäminen
Metatiedot suomalaisen lainsäädäntöprosessin
tiedonhallinnassa
Seminaari Eduskunnassa 2.6.2005

1. Sisällönhallinta
2. Metatieto
3. Metatietoluokituksia
4. Metatietojen standardointi
5. Yhteenveto

1. Sisällönhallinta

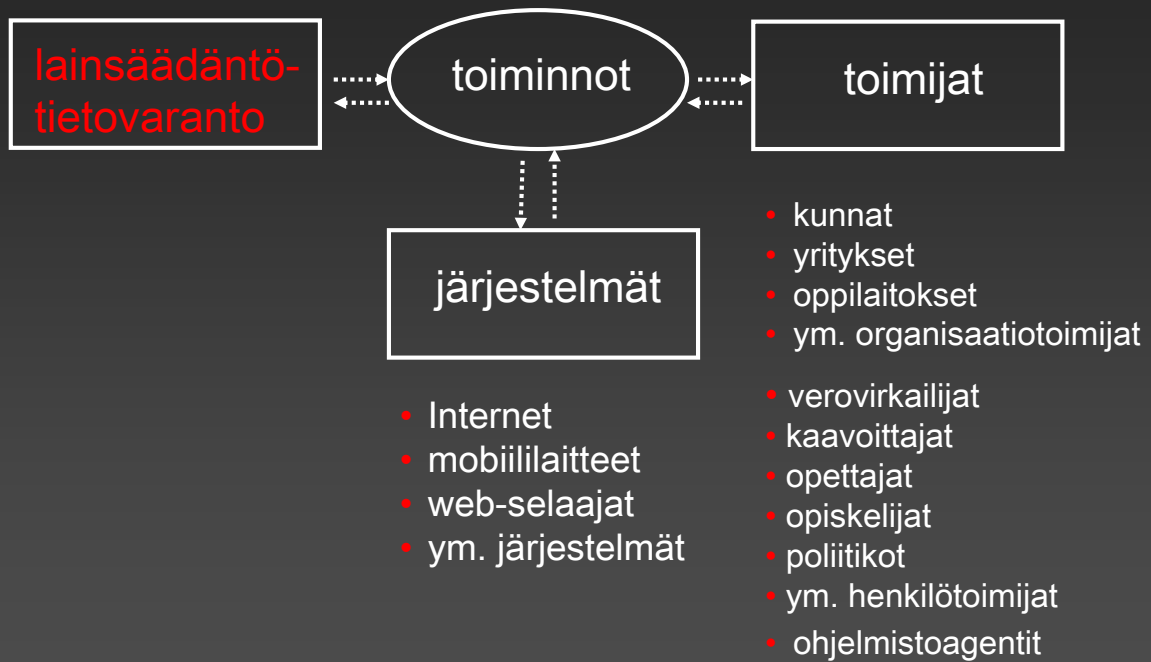
Sisällönhallinnan osa-alueet

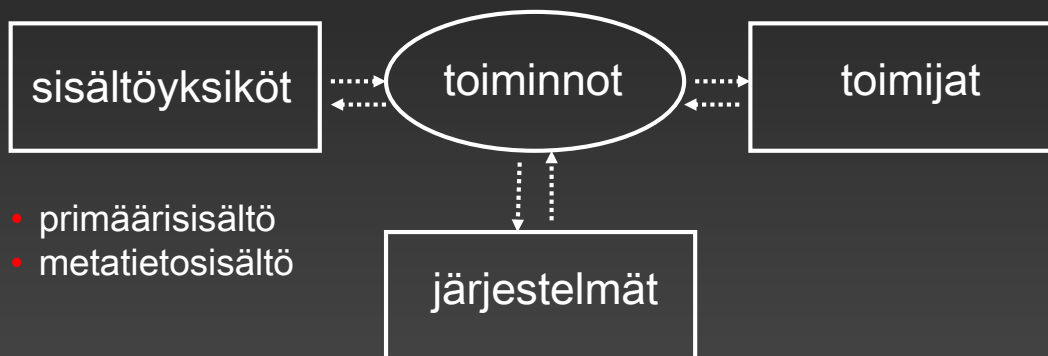
1. Sisällönhallinta

1. Sisällönhallinta

2. Metatieto

- primäärisisältö
- metatietosisältö

- Sisältö täytyy pystyä organisoimaan tunnistettaviin sisältöyksiköihin.
- Metatietoa täytyy pystyä tallentamaan, käsittelemään ja hyödyntämään sisältöyksiköinä.

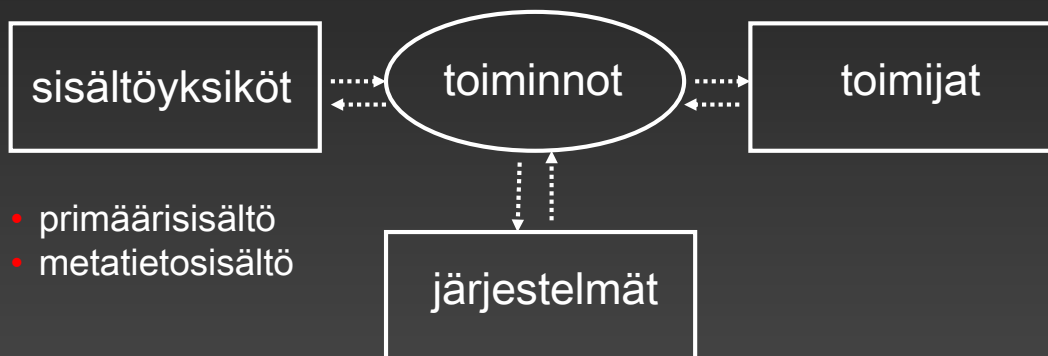
2. Metatieto

Metatietojen systemaattinen tuottaminen ja käyttö liittyy aina johonkin *tietovarantoon*

- kirjaston julkaisukokoelma
- Internetissä osoitettavissa olevat resurssit
- lainsäädäntötyössä syntyneet dokkumentit
- dokumenttien hallintajärjestelmän dokumentit
- suomalaisen julkishallinnon lomakkeet
- yrityksen tietovarasto (data warehouse)
- yrityksen tietokanta (database)

**metatieto = tietovarantoon liittyvää tietoa,
tarkoitettu tehostamaan tietovarannon käyttöä**

2. Metatieto

Metatiedot kuvaavat tietovarantoon liittyviä kohteita:
sisältöyksiköitä, toimintoja, toimijoita, järjestelmiä

- Käyttötapoihin perustuvia
- Metatietojen ominaisuuksiin perustuvia
- Kuvauksen kohteeseen perustuvia

Metatietojen käyttötapoja

- Sisältöyksiköiden hallinta: esimerkiksi dokumenttien tuottaminen, versioiminen, säilyttäminen, hakeminen
- Asianhallinta: esimerkiksi asiankäsittelyprosessin etenemisen ohjaaminen

3. Metatietoluokituksia

Metatietojen ominaisuuksia

Ominaisuus	Vaihtoehdot	Esimerkkejä
tuottaja	tietokone / ihminen	tekstisisällöstä muodostettu indeksi / asiakirjan kuvailutieto
tuottamisajankohta	yhdessä sisällön tuottamisen yhteydessä / jälkikäteen	kirjan julkaisija / kirjaston hakemisto
käyttäjä	tietokone / ihminen	XML-muotoinen metatieto / dokumenttiin kirjoitettu tiivistelmä
formaaliusaste	formaali / vapaamuotoinen	asiakirjan RDF/XML-kuvaus / asiakirjaan liitetyt vapaamuotoiset kommentit

3. Metatietoluokituksia

Metatietojen ominaisuuksia

Ominaisuus	Vaihtoehdot	Esimerkkejä
pysyvyys	staattinen / dynaaminen	asiakirjan luomispäivä / asiakirjan päivityspäivä
tallennus suhteessa kohteeseen	upotettu / ulkoinen	asiakirjaan kirjoitetut metatiedot / asiakirjaan liitetty erillinen metatietokuvaus
organisointi	hajautettu / keskitetty	kokoelman asiakirjoihin sisältyvät metatiedot / metatietotietokanta
kohteen taso	luokka / ilmentymä	dokumenttityypin kuvaus / asiakirjan kuvailutiedot

3. Metatietoluokituksia

Kuvauksen kohteina

- Sisältöyksiköt: sisällön merkitys tai sisällön rakenne
- Sisältöyksiköiden konteksti

3. Metatietoluokituksia

- Semanttinen metatieto
- Rakennemetatieto
- Kontekstuaalinen metatieto

3. Metatietoluokituksia

Esimerkkejä

	luokkataso	ilmentymätaso
semanttinen metatieto	ontologia	- asiakirjan asiasanat - asiakirjan nimeke - asiakirjan tiivistelmä
rakennemetatieto	DTD	- rakenteen merkkkaus asiakirjassa - tiedoston pituus - tiedostoformaatti - sisällön kieli
kontekstuaalinen metatieto	asiankäsittelyprosessin kuvaus	-asiakirjan tuottanut organisaatio - asiakirjan kirjoittanut henkilö - luontiajankohta

4. Metatietojen standardointi

- Universaali standardointi: XML, RDF (Resource Description Framework)
- Sovellusaluekohtainen standardointi: Dublin Core (Internetin resurssien kuvaamiseen), JHS 143 (suomalaisen julkishallinnon asiakirjojen kuvailuun)
- Paikallinen standardointi: esimerkiksi JHS 143:n käyttöönotto tietyssä ympäristössä

5. Yhteenveto

Kun organisaatioissa etsitään pitkäikäisiä, järjestelmäriippumattomia ratkaisuja, metatietoja täytyy tarkastella toimijoiden, toimintojen sekä ohjelmistojen välisen yhteistyön näkökulmasta, ei yksittäisen ohjelmiston näkökulmasta.

Toimintaympäristössä luotavat metatietokuvaukset pitää tallentaa sellaisiksi sisältöyksiköiksi, joita on mahdollista käyttää erilaisilla ohjelmilla, eri osallistujaorganisaatioissa ja käsitellä tietoresursseina niin kuin muutakin tallennettua tietoa.

5. Yhteenveto

- Järjestelmäriippumaton standardointi tärkeää.
- Metatietokuvausten täytyy olla niin formaaleja, että ohjelmat pystyvät käyttämään metatietoja.
- Internetin (semanttisen webin) metatietostandardien käyttö tarjoaa mahdollisuuden yhdistellä ratkaisuja, joita tehdään eri yhteisöissä.

5. Yhteenveto

- RASKE2-projektissa kehitetään menetelmiä metatietojen standardointiin ja sisällönhallinnan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen.
- Lisätietoja RASKE2-projektista ja sitä edeltävästä aihepiiriin liittyvästä tutkimustyöstä:

<http://www.it.jyu.fi/raske/>